

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
SODNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPEISCHE UNIONS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPAÏSCHEN UNIE
EUROOPA LIIDU KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT BHEITHIÚNAIS AN AONTAIS EORPAIGH
SUDEUROPSKE UNIE
CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA

LUXEMBOURG

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA
EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ ÚNIE
SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

20 май 2025 година*

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Директива (ЕС) 2016/343 — Член 8 — Право на лицата да присъстват на съдебния процес — Уведомяване за съдебния процес и за последиците от неявяване — Невъзможност да се установи местонахождението на обвиняемия въпреки положените от компетентните органи разумни усилия — Възможност за задочен съдебен процес и задочна присъда — Член 9 — Право на нов процес или на друго правно средство за защита, което позволява ново разглеждане на делото по същество — Съдебно производство, позволяващо да се определи съществуването на право на нов съдебен процес — Задължение за бързина“

По дело C-135/25 PPU [Качев]ⁱ

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Върховния касационен съд (България) с акт от 11 февруари 2025 г., постъпил в Съда на 12 февруари 2025 г., в рамките на наказателно производство срещу

М. С. Т.,

при участието на:

Върховна касационна прокуратура на Република България,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: С. Lycourgos (докладчик), председател на състава, S. Rodin, N. Piçarra, O. Spineanu-Matei и N. Fenger, съдии,

* Език на производството: български.

ⁱ Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

генерален адвокат: L. Medina,

секретар: Р. Стефанова-Камишева, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 3 април 2025 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Върховната касационна прокуратура на Република България, от Н. Георгиев,
- за Европейската комисия, от М. Wasmeier и И. Залогин, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 30 април 2025 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 8, параграф 4 и член 9 от Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство (ОВ L 65, 2016 г., стр. 1).
- 2 Запитването е отправено във връзка с искане за възобновяване на наказателно производство, направено от М. С. Т., след като същият е задочно осъден на една година лишаване от свобода за квалифицирана кражба.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2016/343

- 3 Съображения 33, 36 и 38 от Директива 2016/343 гласят:

„(33) Правото на справедлив съдебен процес е един от основните принципи на демократичното общество. На него се основава правото на заподозрените и обвиняемите да присъстват на съдебния процес, което следва да бъде гарантирано в целия Съюз.

[...]

(36) При определени обстоятелства решението относно вината или невинността на заподозрения или обвиняемия следва да може да бъде постановено дори и ако въпросното лице не присъства на съдебния процес. Такъв може да е случаят, когато заподозреният или обвиняемият е бил уведомен своевременно за съдебния процес и за последиците от неявяване, но въпреки това лицето не се яви. Уведомяването на заподозрения или обвиняемия за съдебния процес следва да означава призоваване на заподозрения или обвиняемия, лично или по друг начин, като на въпросното лице се предоставя официална информация относно датата и мястото на съдебния процес по начин, който му дава възможност да се осведоми за съдебния процес. Уведомяването на заподозрения или обвиняемия за последиците от неявяване, следва да означава по-специално, че лицето е било уведомено, че решението може да бъде постановено, ако не се яви на съдебния процес.

[...]

(38) При разглеждане на въпроса дали начинът на предоставяне на информацията е достатъчен, за да гарантира осведомяването на лицето за съдебния процес, следва, когато е уместно, да се обръща особено внимание на усилията, които публичните органи са положили, за да информират заинтересованото лице, и на усилията, които заинтересованото лице е положило, за да получи предназначената за него информация“.

4 Член 1 от тази директива е озаглавен „Предмет“ и предвижда:

„С настоящата директива се установяват общи минимални правила относно:

- а) някои аспекти на презумпцията за невинност в наказателното производство;
- б) правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство“.

5 Съгласно член 8 („Право на лицата да присъстват на съдебния процес“), параграфи 2 и 4 от посочената директива:

„2. Държавите членки могат да предвидят възможност съдебният процес, в който може да бъде постановено решение относно вината или невинността на заподозрения или обвиняемия, да се проведе в негово отсъствие, при условие че:

- а) заподозреният или обвиняемият е бил уведомен своевременно за съдебния процес и за последиците от неговото неявяване; или

- б) заподозреният или обвиняемият, след като е бил уведомен за съдебния процес, се представлява от упълномощен да го защитава адвокат, избран от самия него или назначен от държавата.

[...]

4. Когато държавите членки допускат възможността за провеждане на съдебен процес в отсъствието на заподозрения или обвиняемия, но компетентните органи не са в състояние да изпълнят условията, предвидени в параграф 2 от настоящия член, тъй като местонахождението на заподозрения или обвиняемия не може да бъде установено въпреки положените разумни усилия, държавите членки могат да предвидят, че решението може все пак да бъде постановено и изпълнено. В такъв случай държавите членки гарантират, че при информирането на заподозрения или обвиняемия за решението, по-специално когато лицето бъде задържано, то бива информирано и за възможността да обжалва решението и за правото му на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита, в съответствие с член 9“.

- 6 Член 9 („Право на нов съдебен процес“) от същата директива има следния текст:

„Държавите членки гарантират, че когато заподозреният или обвиняемият не е присъствал на съдебния процес срещу него и условията, предвидени в член 8, параграф 2, не са били изпълнени, засегнатото лице има право на нов процес или на друго правно средство за защита, което позволява ново разглеждане на делото по същество, включително и разглеждане на нови доказателства, и може да доведе до отмяна на първоначалното решение. В тази връзка държавите членки гарантират, че заподозреният или обвиняемият има правото да присъства, да участва ефективно в съответствие с процедурите по националното право, и да упражнява правото си на защита“.

Регламент (ЕС) 2018/1862

- 7 Съгласно член 34, параграф 1, букви б и в) от Регламент (ЕС) 2018/1862 на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 година за създаването, функционирането и използването на Шенгенската информационна система (ШИС) в областта на полицейското сътрудничество и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси, за изменение и отмяна на Решение 2007/533/ПВР на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1986/2006 на Европейския парламент и на Съвета и Решение 2010/261/ЕС на Комисията (ОВ L 312, 2018 г., стр. 56):

„За целите на съобщаването на местопребиваването или местожителството на лица държавите членки, по искане на компетентен орган, въвеждат в [Шенгенската информационна система (ШИС)] сигнали относно:

[...]

- б) лица, които са призовани, или лица, които се издирват, за да бъдат призовани да се явят пред съдебните органи във връзка с наказателно производство, за да отговарят за деяния, във връзка с които срещу тях е започнало наказателно преследване;
- в) лица, на които трябва да бъде връчена присъда или други документи във връзка с наказателно производство, за да отговарят за деяния, във връзка с които срещу тях е започнало наказателно преследване“.

Българското право

- 8 Съгласно член 219, алинея 3, точка 3 от Наказателно-процесуалния кодекс (ДВ, бр. 86 от 28 октомври 2005 г.), в приложимата към главното производство редакция (наричан по-нататък „НПК“):

„В постановлението за привличане на обвиняем [...] се посочват [...] деянието, за което се привлича [съответното лице], и правната му квалификация“.

- 9 Член 247в, алинея 1 от НПК предвижда:

„По разпореждане на съдията-докладчик препис от обвинителния акт се връчва на подсъдимия. С връчването на обвинителния акт на подсъдимия се съобщава за насрочването на разпоредителното заседание [...], както и че делото може да бъде разгледано и решено в негово отсъствие при условията на чл. 269“.

- 10 Член 269 от НПК гласи:

„(1) По дела с обвинение за тежко престъпление присъствието на подсъдимия в съдебно заседание е задължително.

[...]

(3) Когато това няма да попречи за разкриване на обективната истина, делото може да бъде разгледано в отсъствие на подсъдимия, ако:

1. не е намерен на посочения от него адрес или е променил същия, без да уведоми съответния орган;
2. местоживеенето му в страната не е известно и след щателно издирване не е установено;

[...]

4. се намира извън пределите на Република България и [...] местоживеенето му не е известно [...]“.

11 Съгласно член 423, алинея 1 от НПК:

„В шестмесечен срок от узнаване на влязлата в сила присъда [...] задочно осъденият може да направи искане за възобновяване на наказателното дело поради неучастието му в наказателното производство. Искането се уважава, освен ако осъденият след предявяване на обвинението в досъдебното производство се е укрил, поради което процедурата по чл. 247в, ал. 1 не може да бъде изпълнена или след като е изпълнена, не се е явил в съдебно заседание без уважителна причина“.

Главното производство и преюдициалните въпроси

- 12 На 5 февруари 2024 г. на М. С. Т. и служебно назначения му адвокат е предявено постановление за привличане на обвиняем по член 219 от НПК (наричано по-нататък „първоначалното обвинение“) във връзка с квалифицирана кражба, извършена през октомври 2023 г. С това постановление спрямо М. С. Т. е взета мярка за неотклонение „подписка“, като същият е уведомен, че е длъжен да не променя местоживеенето си и да се явява пред органите при призоваване.
- 13 В хода на досъдебното производство М. С. Т. е разпитан и е посочил адрес за призоваване от органите. Той е декларирал също, че е уведомен за задължението да плати разходите за служебно назначения адвокат при постановяване на осъдителна присъда по случая.
- 14 Прокурорът съставя обвинителен акт срещу М. С. Т. на основание член 246 от НПК и на 28 февруари 2024 г. го внася в Районен съд Монтана (България). От фактическа и правна страна обвинението в този акт съвпада с първоначалното обвинение, предявено му в досъдебното производство.
- 15 Районен съд Монтана изпраща съобщение за датата и мястото на съдебния процес на адреса, посочен от М. С. Т. в досъдебното производство. Това съобщение обаче е върнато на този съд с отбелязване от съответния служител, че по данни на близките му М. С. Т. работи в Германия.
- 16 Впоследствие посоченият съд се опитва да призове М. С. Т. лично, като по-специално разпорежда призоваване на посочения от него телефонен номер, като проверява задграничните пътувания на М. С. Т. и като указва на съответната служба да го издири. Тези усилия обаче не дават резултат, като събраните данни показват, че М. С. Т. е напуснал България на 16 февруари 2024 г.

- 17 Районен съд Монтана разглежда делото в отсъствие на подсъдимия М. С. Т. Служебно назначеният адвокат, подпомагал М. С. Т. в досъдебното производство, участва в производството пред този съд.
- 18 На 8 май 2024 г. посоченият съд осъжда задочно М. С. Т., като му налага наказание една година лишаване от свобода. Тази присъда влиза в сила на 24 май 2024 г., а М. С. Т. започва да изтърпява наказанието си на 16 юни 2024 г.
- 19 М. С. Т. подава до Върховния касационен съд (България), който е запитващата юрисдикция, искане за възобновяване на наказателното производство, довело до задочното му осъждане.
- 20 Тази юрисдикция уточнява, че съгласно константната ѝ практика член 423, алинея 1 от НПК се тълкува в смисъл, че задочно осъденият няма право на нов съдебен процес, когато съдът, постановил осъдителната присъда, е положил необходимите процесуални усилия, за да уведоми своевременно лицето за датата и мястото на съдебния процес, но последното се е укрило, след като му е било предявено първоначално обвинение в досъдебното производство, когато впоследствие няма съществено изменение от фактическа и правна страна на предявеното му обвинение и когато същото лице е било представлявано от служебно назначен адвокат.
- 21 Тъй като счита, че осъденото лице не би трябвало да може да се позове на неявяване, което произтича от неговото неправомерно поведение, запитващата юрисдикция смята, че лице, което се е укрило, което е нарушило мярка за неотклонение или което неправомерно се е отклонило от адреса, посочен от него на органите, не би трябвало да се ползва от правото на нов съдебен процес. От това запитващата юрисдикция прави извода, че българската правна уредба, както е тълкувана от нея, съответства на правото на Съюза, и по-специално на член 8, параграф 4 и член 9 от Директива 2016/343.
- 22 Посочената юрисдикция обаче поставя въпроса за съответствието на това тълкуване на националната правна уредба с тълкуването на членове 8 и 9 от Директива 2016/343, възприето от Съда в решения от 19 май 2022 г., Специализирана прокуратура (Производство срещу обвиняем, който се е укрил) (С-569/20, EU:C:2022:401), и от 16 януари 2025 г., Стангалов (С-644/23, EU:C:2025:16). По-специално тя иска да се установи дали предявяването на първоначално обвинение може да се приравни на знание от съответното лице, че срещу него ще се води съдебен процес, и на знание какви са правните последици от укриването му, преди да бъде предадено на съд.
- 23 При тези обстоятелства Върховният касационен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Съвместима ли е национална правна уредба — чл. 423, ал.1, изречение второ от [НПК], която изключва възобновяване на наказателно дело и отрича право на нов съдебен процес на задочно осъдено лице, когато то се е укрило, след като лично му е било предявено обвинението в досъдебното производство и поради укриването му съдът не е могъл да го уведоми за датата и мястото на съдебния процес, както и да го уведоми за последиците от неговото неявяване пред съда, а именно че делото може да бъде разгледано и решено в негово отсъствие, с нормативните изисквания на [правото на Съюза], установени в чл. 9 и чл. 8, параграф 4 от Директива [2016/343]?
- 2) При положителен отговор на първия въпрос, съобразно принципите на равностойност и ефективност, може ли националната юрисдикция да приеме, че задочно осъденият няма право на нов съдебен процес, когато:
- Съдът е положил всички разумни усилия, за да го информира за съдебния процес, но макар официално уведомен, че е обвинен в извършването на престъпление и поради това знае, че срещу него ще се води съдебен процес, умишлено е направил така, за да избегне официалното получаване на информацията относно датата и мястото на съдебния процес, като се е укрил от адреса, на който се е задължил да изпълнява взетата спрямо него мярка за неотклонение подписка в досъдебното производство;
 - Съставеният на основание член 246 НПК обвинителен акт и документът, посочващ датата и мястото на насрочения съдебен процес, са били изпратени и действително доставени на адреса, който осъденият е съобщил на органите на досъдебното производство след предявяване на първоначалното обвинение по член 219 от НПК, като обвинението по обвинителния акт съответства на деянието, предмет на обвинението в досъдебното производство и неговата правна квалификация;
 - Осъденият е бил защитаван от назначен от държавата адвокат в хода на цялото съдебно производство, проведено в негово отсъствие?“.

По искането за прилагане на спешното преюдициално производство

- 24 Запитващата юрисдикция е поискала преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на спешното преюдициално производство, предвидено в член 23а, първа алинея от Статута на Съда на Европейския съюз и в член 107 от Процедурния правилник на Съда.
- 25 В подкрепа на това искане тази юрисдикция посочва, че М. С. Т. изтърпява наложеното му в задочния съдебен процес наказание лишаване от свобода и

че тя би могла да вземе несвързана с ограничаване на свободата му мярка за неотклонение в случай на възобновяване на наказателното производство, довело до налагането на това наказание. Тя уточнява също, че ново наказателно производство би могло да приключи със споразумение, като в този случай на М. С. Т. би могло да бъде наложено наказание под установения от закона минимум, предвиден за квалифицирана кражба.

- 26 В това отношение следва да се припомни, на първо място, че преюдициалното запитване по настоящото дело се отнася до тълкуването на Директива 2016/343, която попада в обхвата на част трета, дял V от Договора за функционирането на ЕС относно пространството на свобода, сигурност и правосъдие. Ето защо това преюдициално запитване може да бъде разгледано по реда на спешното преюдициално производство.
- 27 На второ място, що се отнася до критерия за спешност, от постоянната практика на Съда следва, че той е изпълнен, когато към датата на отправяне на преюдициалното запитване съответното лице не е на свобода и продължаването на срока на задържането му зависи от изхода на делото в главното производство (решение от 24 юли 2023 г., Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, т. 52 и цитираната съдебна практика).
- 28 В настоящия случай от предоставената от запитващата юрисдикция информация е видно, че М. С. Т. е лишен от свобода, че възобновяването на наказателното производство, довело до задочното му осъждане, може да доведе до вземането спрямо това лице на мярка, несвързана с ограничаване на свободата му, докато се чака новият съдебен процес, както и че целта на отправените въпроси е да се определи дали трябва да се постанови такова възобновяване в рамките на главното производство.
- 29 При това положение на 26 февруари 2025 г. на основание член 108, параграф 1 от Процедурния правилник, по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат, трети състав на Съда решава да уважи искането на запитващата юрисдикция за разглеждане на преюдициалното запитване по реда на спешното преюдициално производство.

По преюдициалните въпроси

- 30 С двата си въпроса, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали членове 8 и 9 от Директива 2016/343 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат — в съответствие с национална правна уредба относно обвиняемите, които са се укрили — да бъде отречено правото на нов съдебен процес на задочно осъдено лице, отправило искане за тази цел, когато
 - първо, компетентните органи са положили усилия, за да уведомят това лице за датата и мястото на съдебния процес, въпреки че то се е укрило в

нарушение на мярка за неотклонение, която му е била наложена, след като му е било предявено първоначалното обвинение,

- второ, обвинителният акт и документ, посочващ датата и мястото на този съдебен процес, са били изпратени и действително доставени на адреса, който лицето е съобщило на тези органи след предявяване на първоначалното обвинение, чието съдържание съответства, що се отнася до деянията, предмет на обвинение, и правната им квалификация, на съдържанието на обвинителния акт, и
- трето, посоченото лице е било защитавано от служебно назначен адвокат в хода на цялото съдебно производство, проведено в негово отсъствие.

- 31 Следва да се припомни, че в съответствие с член 1 от нея Директива 2016/343 има за предмет да установи общи минимални правила относно някои елементи на наказателното производство, сред които „правото на лицата да присъстват на съдебния процес“. Както изрично се потвърждава от съображение 33 от тази директива, това право е неразделна част от основното право на справедлив съдебен процес (решения от 19 май 2022 г., Специализирана прокуратура (Производство срещу обвиняем, който се е укрил), C-569/20, EU:C:2022:401, т. 25, и от 16 януари 2025 г., Стангалов, C-644/23, EU:C:2025:16, т. 34).
- 32 В съответствие с член 8 от Директива 2016/343 обаче държавите членки могат при определени условия да предвидят задочно провеждане на съдебния процес, като се има предвид, че когато се провежда такъв съдебен процес, въпреки че не са изпълнени условията, предвидени в член 8, параграф 2 от тази директива, засегнатото лице — съгласно член 8, параграф 4 и член 9 от посочената директива, които имат директен ефект — има право „на нов процес или на друго правно средство за защита, което позволява ново разглеждане на делото по същество [...] и може да доведе до отмяна на първоначалното решение“ (наричано по-нататък „правото на нов съдебен процес“) (вж. в този смисъл решения от 19 май 2022 г., Специализирана прокуратура (Производство срещу обвиняем, който се е укрил), C-569/20, EU:C:2022:401, т. 26—28, и от 16 януари 2025 г., Стангалов, C-644/23, EU:C:2025:16, т. 35).
- 33 От това следва, че задочно осъденият може да бъде лишен от правото на нов съдебен процес само ако са изпълнени условията по член 8, параграф 2 от Директива 2016/343 (решения от 19 май 2022 г., Специализирана прокуратура (Производство срещу обвиняем, който се е укрил), C-569/20, EU:C:2022:401, т. 31, и от 16 януари 2025 г., Стангалов, C-644/23, EU:C:2025:16, т. 36).
- 34 В това отношение следва да се отбележи, че букви а) и б) от въпросния член 8, параграф 2 се прилагат алтернативно, като всяка от тях съдържа две

кумулятивни условия, първото от които е засегнатото лице да бъде уведомено за съдебния процес.

- 35 Както следва от съображение 38 от тази директива, за да се определи дали посоченото условие е изпълнено, следва да се обърне особено внимание, от една страна, на усилията, които публичните органи са положили, за да информират задочно осъденото лице за съдебния процес срещу него, и от друга страна, на усилията, които това лице е положило, за да получи предназначенията за него информация. Следователно от значение за преценката относно същото условие са евентуални точни и обективни данни, че макар да е официално уведомено, че е обвинено в извършването на престъпление, и поради това да знае, че срещу него ще се води съдебен процес, посоченото лице умишлено прави така, че да избегне официалното получаване на информацията относно датата и мястото на съдебния процес. Може да се приеме, че са налице такива точни и обективни данни например когато лицето е съобщило умишлено неверен адрес на компетентните органи или вече не се намира на адреса, който им е съобщило (вж. в този смисъл решения от 19 май 2022 г., Специализирана прокуратура (Производство срещу обвиняем, който се е укрil), C-569/20, EU:C:2022:401, т. 48—50, и от 16 януари 2025 г., Стангалов, C-644/23, EU:C:2025:16, т. 38).
- 36 По-конкретно задочно осъдено лице ще може да се разглежда като разполагало с достатъчно информация, за да знае, че срещу него ще се води съдебен процес, ако му е било предявено първоначално обвинение, чието съдържание съответства, що се отнася до деянията, предмет на обвинение, и правната им квалификация, на съдържанието на окончателния обвинителен акт, съставен в крайна сметка срещу него (вж. в този смисъл решение от 16 януари 2025 г., Стангалов, C-644/23, EU:C:2025:16, т. 39).
- 37 Следователно, когато съответното лице се е укрило, след като му е предявено такова първоначално обвинение, държавите членки могат да приемат, че своевременното изпращане от компетентните органи на официален документ, посочващ датата и мястото на съдебния процес, на адреса, който това лице е съобщило на тези органи по време на разследването, и представеното доказателство, че този документ действително е бил доставен на този адрес, са равнозначни на уведомяване на посоченото лице относно тази дата и това място по смисъла на член 8, параграф 2 от Директива 2016/343. Това обаче може да е така само при условие че посочените органи са положили разумни усилия, за да установят местонахождението на същото лице и да го призоват лично или по друг начин да го уведомят официално за датата и мястото на съдебния процес, както се предвижда в съображение 36 от тази директива. В този случай се счита, че засегнатото лице е уведомено за съдебния процес (вж. в този смисъл решения от 19 май 2022 г., Специализирана прокуратура (Производство срещу обвиняем, който се е укрil), C-569/20, EU:C:2022:401, т. 48, и от 16 януари 2025 г., Стангалов, C-644/23, EU:C:2025:16, т. 42).

- 38 Второто необходимо условие, за да може задочно осъденото лице да бъде лишено от правото на нов съдебен процес, може да бъде изпълнено или в съответствие с член 8, параграф 2, буква а) и параграф 4 от Директива 2016/343, ако това лице е било уведомено своевременно за последиците от неговото неявяване в съдебния процес, или в съответствие с член 8, параграф 2, буква б) и параграф 4 от тази директива, ако посоченото лице е било представлявано в съдебния процес от упълномощен да го защитава адвокат, избран от самия него или назначен от държавата.
- 39 В това отношение следва да се подчертае, че макар информацията за последиците от неявяването да може да бъде съобщена на засегнатото лице при призоваването му за съдебния процес, не може да се изключи възможността тя вече да му е била предоставена в досъдебното производство. По-конкретно случаят би могъл да бъде такъв, когато в досъдебното производство ясно е посочено на лицето, на което е предявено първоначално обвинение, че съдебният процес може да се проведе в негово отсъствие, ако се укрие от компетентните органи, като например наруши наложените му мерки за неотклонение или като вече не може да бъде открито на посочения на тези органи адрес (вж. в този смисъл решение от 16 януари 2025 г., Стангалов, C-644/23, EU:C:2025:16, т. 51).
- 40 За сметка на това, ако няма ефективно своевременно съобщаване на съответното лице на информацията относно последиците от неговото неявяване в съдебния процес по начин, който да гарантира със сигурност, че тази информация е била предоставена и действително получена от това лице, второто условие по член 8, параграф 2, буква а) от Директива 2016/343 не може да се приеме за изпълнено. Ето защо посоченото лице при никакви обстоятелства не може просто да се счита за получило посочената информация, дори когато се е укрило преди стадия на производството, в който същата информация би трябвало по принцип да му бъде предоставена в съответствие с приложимите национални правила. Всъщност, макар знанието за привличането му като обвиняем да може разумно да позволи на заподозряното или обвиненото лице да разбере, че вероятно срещу него ще се води съдебен процес, само това знание не му позволява да разбере последиците от неявяване в този съдебен процес.
- 41 Що се отнася до представителството от упълномощен адвокат, важно е да се уточни, че наличието на „упълномощаване“ по смисъла на член 8, параграф 2, буква б) от Директива 2016/343 изисква самото засегнато лице да е поверило на адвокат, евентуално определен служебно, задачата да го представлява в задочния съдебен процес (вж. в този смисъл решение от 19 май 2022 г., Специализирана прокуратура (Производство срещу обвиняем, който се е укрil), C-569/20, EU:C:2022:401, т. 56).
- 42 От горното следва, че когато засегнатото лице не е било уведомено своевременно за съдебния процес или когато, след като е било информирано за него или се счита за получило такава информация, не е било уведомено за

последниците от неговото неявяване, нито е било надлежно представлявано в този съдебен процес от упълномощен да го защитава адвокат, то по принцип има право на нов съдебен процес, от момента, когато е узнало за задочно постановената присъда (вж. в този смисъл решения от 19 май 2022 г., Специализирана прокуратура (Производство срещу обвиняем, който се е укрил), С-569/20, EU:C:2022:401, т. 31, и от 16 януари 2025 г., Стангалов, С-644/23, EU:C:2025:16, т. 37).

- 43 В настоящия случай, видно от преюдициалното запитване, според запитващата юрисдикция обстоятелството, че задочно осъденото лице се е укрило, след като му е предявено първоначалното обвинение, само по себе си обосновава отричането на правото му на нов съдебен процес, предвидено в тази директива, тъй като отсъствието му от съдебния процес в крайна сметка се дължи на неправомерното му поведение.
- 44 Налага се обаче изводът, от една страна, че както бе подчертано в точка 37 от настоящото решение, обстоятелството, че осъденото лице се е укрило, след като му е предявено първоначално обвинение, позволява това лице да се счита за уведомено за съдебния процес само ако, в допълнение, компетентните органи са положили разумни усилия, за да установят местонахождението на същото лице и да го призоват лично или по друг начин да го уведомят официално за датата и мястото на съдебния процес.
- 45 От друга страна, както следва от точки 33, 34 и 38 от настоящото решение, дори когато се счита, че дадено лице е било уведомено за съдебния процес, трябва освен това — за да може то да бъде правомерно лишено от правото на нов съдебен процес съгласно член 8, параграф 4 от Директива 2016/343 — да бъде изпълнено и второто условие, предвидено или в член 8, параграф 2, буква а) от тази директива, или в член 8, параграф 2, буква б) от нея (вж. в този смисъл решение от 16 януари 2025 г., Стангалов, С-644/23, EU:C:2025:16, т. 43).
- 46 С оглед обаче на произтичащите от това второ условие изисквания, които бяха припомнени в точки 38—41 от настоящото решение, посоченото условие не може да се приеме за изпълнено само защото това лице се е укрило преди провеждането на съдебния процес. Също така не би могло да позволи да се изпълнят тези изисквания и обстоятелството, че укриването на посоченото лице на практика е попречило на уведомяването му относно провеждането на съдебния процес и относно последниците от неявяването му.
- 47 От изложеното по-горе следва, че не е съвместимо с Директива 2016/343 тълкуване на разглежданата българска правна уредба като посоченото в точка 43 от настоящото решение.
- 48 При все това не може да се изключи, че тази правна уредба може да получи тълкуване, различно от възприеманото досега от запитващата юрисдикция. Ето защо тя трябва да определи дали посочената правна уредба може да се

тълкува в смисъл, който позволява изключването на правото на нов съдебен процес да бъде ограничено само до хипотезите, при които са изпълнени всички условия, предвидени в член 8, параграф 2 от Директива 2016/343. При невъзможност за тълкуване на същата правна уредба в съответствие с изискванията на правото на Съюза и при положение че, както бе припомнено в точка 32 от настоящото решение, член 8, параграф 4 и член 9 от тази директива имат директен ефект, тази юрисдикция би била длъжна да остави без приложение всяка национална разпоредба, която противоречи на тези разпоредби от правото на Съюза, без да е необходимо да иска или да изчаква премахването на несъвместимата с тях национална законова разпоредба (вж. в този смисъл решение от 16 януари 2025 г., Стангалов, C-644/23, EU:C:2025:16, т. 45 и цитираната съдебна практика).

- 49 В този случай запитващата юрисдикция би трябвало сама да провери дали в разглежданото в главното производство положение са изпълнени условията, предвидени в член 8, параграф 2 от Директива 2016/343.
- 50 В това отношение, на първо място, що се отнася до въпроса дали може да се счита, че М. С. Т. е бил уведомен за съдебния процес, запитващата юрисдикция следва да се основе на указанията, следващи от точки 34—37 от настоящото решение.
- 51 От тази гледна точка, щом като на това лице е предявено първоначално обвинение и то е нарушило мярка за неотклонение, наложена с постановлението за привличане на обвиняем, като е напуснало адреса, посочен на органите на досъдебното производство, без да ги уведоми за това, то на пръв поглед изглежда да са налице точни и обективни данни, че знаейки, че срещу него ще се води съдебен процес, посоченото лице умишлено е направило така, че да избегне официалното получаване на информацията относно датата и мястото на този съдебен процес.
- 52 При това положение връчването на обвинителния акт и на документ, посочващ датата и мястото на насрочения съдебен процес, на адреса, който М. С. Т. е съобщил на органите на досъдебното производство след предявяване на първоначалното обвинение, чието съдържание съответства, що се отнася до деянията, предмет на обвинение, и правната им квалификация, на съдържанието на обвинителния акт, може да позволи да се приеме, че това лице се счита за уведомено за съдебния процес, при условие обаче че компетентните органи са положили разумни усилия, за да установят местонахождението на посоченото лице и да го призоват лично или по друг начин да го уведомят официално за датата и мястото на този съдебен процес.
- 53 Що се отнася по-конкретно до последното задължение, усилия като посочените в точка 16 от настоящото решение действително могат да допринесат за установяване на местонахождението на съответното лице.

- 54 Въпреки това, за да се определи дали посоченото задължение е изпълнено в главното производство, запитващата юрисдикция трябва да провери дали компетентните органи са разполагали с други ефективни средства, които да позволят да се установи местонахождението на М. С. Т. и които да не са били използвани от въпросните органи, макар последните да са могли разумно да прибегнат до тях.
- 55 В това отношение следва по-специално да се отбележи, че член 34, параграф 1, букви б) и в) от Регламент 2018/1862 позволява на държавите членки — за целите на съобщаването на местопребиваването или местожителството на лица — да въвеждат в ШИС сигнали относно съответно, от една страна, лица, които са призовани, или лица, които се издирват, за да бъдат призовани да се явят пред съдебните органи във връзка с наказателно производство, за да отговарят за деяния, във връзка с които срещу тях е започнало наказателно преследване, и от друга страна, лица, на които трябва да бъдат връчени документи във връзка с наказателно производство, за да отговарят за такива деяния.
- 56 С оглед на интереса от въвеждането на такъв сигнал, за да се получи информация за лице, което се намира в друга държава членка, следва да се приеме, че когато (каквото, изглежда, е случаят в главното производство) компетентните органи разполагат с информация, че лице, на което желаят да връчат обвинителен акт и документ, посочващ датата и мястото на съдебния процес, е отишло в друга държава членка, тези органи трябва — за да се счита, че са положили „разумни усилия“ по смисъла на точка 52 от настоящото решение — да въведат в ШИС сигнал в съответствие с член 34 от Регламент 2018/1862.
- 57 На второ място, що се отнася до второто условие, което трябва да бъде изпълнено, за да може задочно осъдено лице да бъде лишено от правото на нов съдебен процес, от една страна, от обстоятелствата, посочени във втория въпрос, и по-общо от представянето в преюдициалното запитване на спора в главното производство не следва, че поставените въпроси се отнасят до положение, при което осъденото лице е било уведомено своевременно по един или друг начин за последиците от неявяване, както изисква член 8, параграф 2, буква а) от Директива 2016/343.
- 58 По-конкретно запитващата юрисдикция не посочва предявеното на М. С. Т. първоначално обвинение да съдържа информация за последиците от неявяване, като от формулировката на първия въпрос следва, напротив, че тази юрисдикция поставя въпрос на Съда относно положение, при което укриването на задочно осъденото лице е попречило такава информация да му бъде съобщена.
- 59 От друга страна, що се отнася до условието за представителство на задочно осъденото лице от упълномощен за целта адвокат, видно от практиката на Съда, припомнена в точка 41 от настоящото решение, обстоятелството, че

задочно осъдено лице е било защитавано от служебно назначен адвокат в хода на цялото съдебно производство, водено в негово отсъствие, само по себе си не е достатъчно, за да се изпълни второто условие по член 8, параграф 2, буква б) от Директива 2016/343.

- 60 В този контекст действително следва да се отбележи, че разглежданото в главното производство положение се различава от положението, във връзка с което са постановени решения от 19 май 2022 г., Специализирана прокуратура (Производство срещу обвиняем, който се е укрил) (C-569/20, EU:C:2022:401), и от 16 януари 2025 г., Стангалов (C-644/23, EU:C:2025:16). Всъщност в случая, по който са постановени тези решения, е установено, че обвиняемият не е имал никакъв контакт със служебно назначения му адвокат, докато според данните на запитващата юрисдикция адвокатът, представлявал М. С. Т. пред съда, вече е бил служебно назначен преди укриването на това лице, за да го подпомага в досъдебното производство. Следователно не може да се изключи този адвокат да е бил в контакт с М. С. Т. по този повод.
- 61 Въпреки това представителството от адвокат позволява да се докаже, че лицето, съдено в задочно производство, се е отказало доброволно и недвусмислено от правото си да присъства в съдебния процес, само ако това лице умишлено е оставило на този адвокат грижата да го защитава пред съда, което предполага лицето да е избрало адвоката конкретно, за да го представлява в съдебния процес в негово отсъствие.
- 62 От горното следва, че контакти между задочно осъденото лице и служебно назначен адвокат, осъществени само в хода на досъдебното производство, не могат да се разглеждат като достатъчни, за да се докаже, че това лице е било представлявано в хода на задочния съдебен процес „от упълномощен да го защитава адвокат“ по смисъла на член 8, параграф 2, буква б) от Директива 2016/343.
- 63 Ето защо запитващата юрисдикция следва да провери дали от наличните при нея данни следва, че М. С. Т. недвусмислено е упълномощил служебно определения адвокат да го представлява пред съда в негово отсъствие.
- 64 В допълнение, независимо от изложеното по-горе, следва да се припомни, че Директива 2016/343 допуска държава членка да въведе процесуален режим, който изисква задочно осъдените и заинтересовани от възобновяване на наказателното производство лица да подадат за тази цел искане до друг съд, различен от този, който е постановил задочната присъда, за да може този друг съд да провери дали е изпълнено условието, от което зависи правото на нов съдебен процес, а именно това, че не са изпълнени условията, предвидени в член 8, параграф 2 от тази директива. Подобен режим е съвместим с посочената директива, доколкото, от една страна, производството по искането за възобновяване действително позволява провеждането на нов съдебен процес във всички случаи, в които след

- проверка се установи, че не са изпълнени условията, предвидени в член 8, параграф 2 от посочената директива, и от друга страна, задочно осъденото лице, когато бъде уведомено за присъдата, се уведомява и за съществуването на това производство (вж. в този смисъл решение от 16 януари 2025 г., ВБ II (Уведомяване за правото на нов съдебен процес), C-400/23, EU:C:2025:14, т. 46).
- 65 Следователно въвеждането на производство за възобновяване на наказателното дело (като разглежданото понастоящем), което само по себе си не включва нов съдебен процес, но може да доведе до такъв, не противоречи на Директива 2016/343, стига да бъде проверено изпълнението на посочените в предходната точка условия и това производство за възобновяване да отговаря на всички изисквания, произтичащи от принципа на ефективност, и освен това да е съобразено с принципа на равностойност (вж. в този смисъл решение от 16 януари 2025 г., ВБ II (Уведомяване за правото на нов съдебен процес), C-400/23, EU:C:2025:14, т. 57).
- 66 В това отношение е важно да се припомни, че принципът на ефективност налага в частност задочно осъденото лице да получи в момента, в който е уведомено за осъдителната си присъда или скоро след това, препис от цялата задочно постановена присъда и съобщение за процесуалните си права, включително относно възможността за подаване на искане за възобновяване на наказателното производство, както и относно съда, пред който това искане трябва да бъде подадено, и срока, с който лицето разполага за тази цел (вж. в този смисъл решение от 16 януари 2025 г., ВБ II (Уведомяване за правото на нов съдебен процес), C-400/23, EU:C:2025:14, т. 61).
- 67 Принципът на ефективност предполага също, че всяко производство по искане за нов съдебен процес трябва да бъде уредено по такъв начин, че това искане да се разглежда бързо, за да се определи в най-кратки срокове дали съдебният процес е проведен задочно, без да са изпълнени условията, предвидени в член 8, параграф 2 от Директива 2016/343. Когато държава членка въведе процесуален режим, при който към момента, в който засегнатото лице е уведомено за наличието на задочно постановена спрямо него осъдителна присъда, все още не е определено дали присъдата е постановена, без да са изпълнени посочените условия, същата държава членка трябва да гарантира, че тази проверка се извършва бързо след подаването на искането за нов съдебен процес, тъй като в противен случай би бил нарушен принципът на ефективност (вж. в този смисъл решение от 16 януари 2025 г., ВБ II (Уведомяване за правото на нов съдебен процес), C-400/23, EU:C:2025:14, т. 63).
- 68 По-специално в случаи като разглеждания в главното производство, при който искането за възобновяване на наказателното производство се разглежда, докато съответното лице изтърпява наложеното му наказание лишаване от свобода, решението по това искане трябва да се приеме възможно най-бързо, за да бъде спазен принципът на ефективност (вж. в

този смисъл решение от 16 януари 2025 г., ВБ II (Уведомяване за правото на нов съдебен процес), C-400/23, EU:C:2025:14, т. 64 и 65).

- 69 Това изискване за възможно най-бързо приемане на решение цели да се гарантира спазването на основните права на задочно осъденото лице, като се избегне възможността то да бъде продължително лишено от свобода въз основа на наложено му в негово отсъствие наказание, въпреки че все още не е определено дали решението относно вината на това лице и относно наложеното му наказание е било взето при зачитане на правото на справедлив съдебен процес, конкретизирано от законодателя на Съюза в Директива 2016/343.
- 70 Освен това, тъй като към датата на постановяване на задочната присъда съдебните органи на съответната държава членка обикновено разполагат с необходимата информация, за да могат да преценят дали са изпълнени условията по член 8, параграф 2 от Директива 2016/343, трябва да се счита, че съдът, сезиран с искане за възобновяване на наказателното производство, е в състояние да се произнесе в кратък срок по това искане.
- 71 По всички изложени съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че членове 8 и 9 от Директива 2016/343 трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат — в съответствие с национална правна уредба относно обвиняемите, които са се укрили — да бъде отречено правото на нов съдебен процес на задочно осъдено лице, отправило искане за тази цел, когато
 - първо, компетентните органи са положили усилия, за да уведомят това лице за датата и мястото на съдебния процес, въпреки че то се е укрило в нарушение на мярка за неотклонение, която му е била наложена, след като му е било предявено първоначалното обвинение,
 - второ, обвинителният акт и документ, посочващ датата и мястото на този съдебен процес, са били изпратени и действително доставени на адреса, който лицето е съобщило на тези органи след предявяване на първоначалното обвинение, чието съдържание съответства, що се отнася до деянията, предмет на обвинение, и правната им квалификация, на съдържанието на обвинителния акт, и
 - трето, посоченото лице е било защитавано от служебно назначен адвокат в хода на цялото съдебно производство, проведено в негово отсъствие,при условие че, от една страна, посочените органи са използвали всички средства, до които разумно са могли да прибегнат, за да установят местонахождението на задочно осъденото лице преди съдебния процес, и от друга страна, това лице или е било уведомено своевременно за последиците от неявяване, или недвусмислено е упълномощило служебно определения му адвокат да го представлява пред съда в негово отсъствие.

По съдебните разноси

- 72 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Членове 8 и 9 от Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство

трябва да се тълкуват в смисъл, че

допускат — в съответствие с национална правна уредба относно обвиняемите, които са се укрили — да бъде отречено правото на нов съдебен процес на задочно осъдено лице, отправило искане за тази цел, когато

- първо, компетентните органи са положили усилия, за да уведомят това лице за датата и мястото на съдебния процес, въпреки че то се е укрило в нарушение на мярката за неотклонение, която му е била наложена, след като му е било предявено първоначалното обвинение,
- второ, обвинителният акт и документ, посочващ датата и мястото на този съдебен процес, са били изпратени и действително доставени на адреса, който лицето е съобщило на тези органи след предявяване на първоначалното обвинение, чието съдържание съответства, що се отнася до деянията, предмет на обвинение, и правната им квалификация, на съдържанието на обвинителния акт, и
- трето, посоченото лице е било защитавано от служебно назначен адвокат в хода на цялото съдебно производство, проведено в негово отсъствие,

при условие че, от една страна, посочените органи са използвали всички средства, до които разумно са могли да прибегнат, за да установят местонахождението на задочно осъденото лице преди съдебния процес, и от друга страна, това лице или е било уведомено своевременно за последиците от неявяване, или недвусмислено е упълномощило

служебно определения му адвокат да го представлява пред съда в негово отсъствие.

Lycourgos

Rodin

Piçarra

Spineanu-Matei

Fenger

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 20 май 2025 година.

Секретар

Председател на състава

A. Calot Escobar

C. Lycourgos